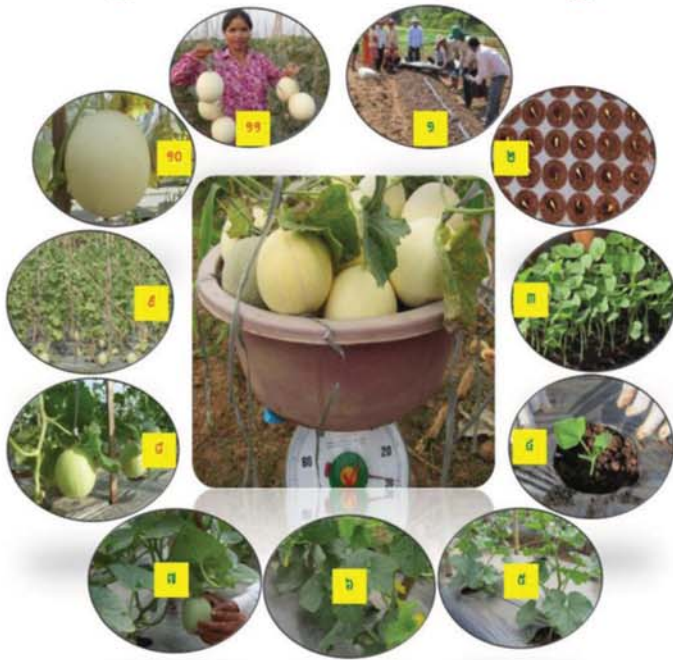

បច្ចេកទេសដាំដំណាំត្រសក់ផ្អែម

ក. សេចក្តីផ្តើម

បច្ចេកទេសដាំដំណាំត្រសក់ផ្អែម នេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់កសិករ ដោយផ្អែកលើបទពិសោធន៍ធ្វើបង្ហាញបច្ចេកទេសដាំដំណាំនេះ ក្នុងរដូវប្រាំង ដើមឆ្នាំ ២០១២ នៅ ខេត្តកំពង់ចាម និង កំពង់ធំ។ ខ្លឹមសារលំអិត រៀបរាប់ក្នុងខិត្តប័ណ្ណនេះ មានក្នុងសៀវភៅណែនាំបច្ចេកទេសកសិករ ស្តីពីដំណាំត្រសក់ផ្អែម ដែលអាចរកបាន តាមមន្ទីរកសិកម្មខេត្តគោលដៅ និងមណ្ឌលព័ត៌មានកសិករជនបទ ហើយអាចរកបានជាទម្រង់អេឡិចត្រូនិច តាមអាសយដ្ឋានវេបសាយ www.telecentercambodia.org។ ខ្លឹមសារស្តីពីសត្វល្អិត និងជម្ងឺ និង ការគ្រប់គ្រងការពារ សម្រាប់ដំណាំត្រសក់ផ្អែមនេះ មិនមានបញ្ចូលក្នុងខិត្តប័ណ្ណ នេះឡើយ។

រូបភាព	ពិពណ៌នា	អាយុច្រើនក់
១	• រៀបចំដី (លើកលែង ដាក់ជីទ្រាប់បាត រៀបប្រព័ន្ធស្រោចស្រពតំណក់ទឹក និងក្រាលបាក់ស្ល្កាតយង)	ថ្ងៃទី ១
២	• បណ្តុះកូន	ថ្ងៃទី ២
៣	• ថែទាំកូន ក្នុងរោងកូនធ្វើសំណាញ់ម្សៅដំណើរ (ដាំនៅពេលកូនមានអាយុ ១២ថ្ងៃ)	ថ្ងៃទី ១២ទៅទី ១៤
៤	• ករណីកូន (ចោះកៅស៊ូគ្របប្រដេដោយកំប៉ុងក្រៅ ភ្លាមមុនពេលដាំ (ហាមចោះទុកយូរ ក្រដា))	ថ្ងៃទី ១៤
៥	• រៀបចំដី ខ្សែចងដើម និង ការថែទាំ • កាត់តែងមែកផ្កា កាត់ខ្នង និងផ្កាក្រិបដែលមិនត្រូវការ និងការដើមឱ្យកោងខ្សែដើម ។ (ចាប់ពី១២ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំ ហើយបន្តកាត់ក្រយវែងផ្កា រហូតដល់ពេលប្រមូលផល) • ប្រើប្រាស់ជីកំប៉ុស្តិ៍ទឹកជំនួយដើមស្លឹក ចាប់ពីក្រោយដាំបាន ៧ ថ្ងៃ (៥ ថ្ងៃម្តង) ដើម្បីឱ្យដើមលូតលាស់បានល្អ រហូតដល់ទុកបានក្រិប មើលរួចទៅប្រើប្រាស់ ជីទឹកជំនួយផ្លែវិញ	ថ្ងៃទី ១៤ ដល់ ថ្ងៃទី ៧៥
៦	• រឹតបំប៉ងក្រិបកាន់ផ្លែ (ចំនួន ៣ នៅក្នុងពិទី ៨ ដល់ ១៣) • កាត់ក្រយវែងដែលទុកក្រិប និងតាមដានសត្វល្អិតចង្រៃ ជម្ងឺ និង ការវិវឌ្ឍរបស់ដំណាំ	ថ្ងៃទី ៤៥ (៣០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីដាំ)
៧	• ប្រើសរសៃស្រកក្រិប ១ ទុកឱ្យឆ្ងាយកំផ្លែ (ចន្លោះពី ៣០ ទៅ ៤៥ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំកូន) • ចងយូរបន្ទាងផ្លែ ឱ្យជុតពីដី (ឧ ទិសត្រូវតាមខ្លួនមានក្នុងខ្លួនអែក ច្រើនត្រូវតែត្រូវខ្លួនផ្លែ)	ថ្ងៃទី ៤៥ ដល់ថ្ងៃទី ៦០
៨	• ក្រៀមក្រយដើមម បន្ទាប់ពីចេញផុតស្លឹកទី ២៣ ដល់ ២៥ ។	ថ្ងៃទី ៦០
៩	• ថែទាំដើម ផ្លែ និង ស្រោចទឹក។ • ស្រោចទឹក រៀងរាល់ ២ថ្ងៃម្តង និងជីកំប៉ុស្តិ៍ទឹកជំនួយផ្លែផ្អែម រៀងរាល់ ៥-៧ ថ្ងៃម្តង។	ថ្ងៃទី៤៥ ដល់ថ្ងៃទី៧៥
១០	• ដំណាក់កាលមុំ ។ ជាទូទៅអាចចាប់ផ្តើមមុំចាប់ពីអាយុកាល ៦០ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំកូន អាស្រ័យលើបក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ រដូវប្រាំង ក្តៅ ឆាប់មុំ។	ថ្ងៃទី ៧០ ដល់ថ្ងៃទី៨០
១១	• ប្រមូលផល ។ កាត់ថែទាំ ដើមឱ្យនៅសរសៃរហូតដល់ដំណាក់កាលប្រមូលផល។ • ប្រមូលផលបណ្តើរៗ កែផ្លែមុំល្អ និង រឹតផ្លែជំនួយ ៧ ថ្ងៃចាប់ពីដាក់កេរខ្លាំង សម្រាប់លក់	ថ្ងៃទី ៧០ - ៨០ (អាស្រ័យតាមពូជ)

ខ. តម្រូវការទូទៅ និង នេសាទដាំដុះ

ត្រសក់ផ្អែម ត្រូវការពន្លឺថ្ងៃ ហើយងាយនឹងរងការបំផ្លាញពីជម្ងឺ និងសត្វល្អិត។ ត្រសក់នេះងាយរងជម្ងឺផ្សិត និងសត្វល្អិតបំផ្លាញជាងដំណាំក្នុងអំបូរវា (ដូចជា ត្រសក់ ឌីឡីក ត្រឡាច) ដូច្នោះ មិនត្រូវដាំវាជាប់ក្បែរ ក្រោមខ្យល់ដំណាំទាំងនេះ ឬ ដំណាំស្តែខាត់ណាឡើយ។ ជាទូទៅត្រសក់ផ្អែម តែងជួបប្រទះ ជម្ងឺ និងការបំផ្លាញពីសត្វល្អិត ប៉ុន្តែការបំផ្លាញ អាចជះផលប៉ះពាល់អាក្រក់ខ្លាំងដល់ផលត្រសក់ដោយសារតែដំណាំនេះ ទុកតែមួយផ្លែ។ បើជម្ងឺ ឬ សត្វល្អិតធ្វើឱ្យខូចខាតដល់មួយដើម គឺ បាត់ផល ១ដើម តែម្តង។ ដូច្នោះវិធានការបង្ការការពារ (ការរើសទីតាំងចំការ ការថែទាំកូន និង ការសំអាត អនាម័យចំការ) អាចរួមចំណែកកាត់បន្ថយការខូចខាត។ ការថែទាំ និងពិនិត្យតាមដានដំណាំ ជាប្រចាំ គឺជាការចាំបាច់។ រដូវដាំដុះដែលល្អបំផុត សម្រាប់ដំណាំនេះ នៅកម្ពុជា គឺ រដូវប្រាំង បន្ទាប់ពីភ្លៀងចាប់ផ្តើមអស់ និងទឹកស្រកចុះ ទៅតាមទីតាំងចំការ (ដីទួល ឬ ដីស្រែ)។ ពេលសមស្របខ្លាំង សម្រាប់ចាប់ផ្តើមដាំ គឺ ពីខែធ្នូ ដល់ ខែកុម្ភៈ។ ដីស្រែមានល្បាយខ្សាច់ ផ្តល់ផ្លែតូច តែស្រួយ និង ផ្អែមជាង ដីល្បាប់កណ្តោង។ ដើម្បីដាំដំណាំនេះ ឱ្យបានផល និង គុណភាពល្អ កសិករត្រូវការដឹកកំប៉ុស្តិ៍ ៣ ប្រភេទ គឺ កំប៉ុស្តិ៍គោក កំប៉ុស្តិ៍ទឹកបំប៉ងស្លឹកដើម និង កំប៉ុស្តិ៍ទឹកជំនួយផ្លែផ្អែម។ របៀបធ្វើ និង ប្រើដីទាំងនេះ មាននៅក្នុងខិត្តប័ណ្ណធ្វើដឹកកំប៉ុស្តិ៍ និងសៀវភៅណែនាំបច្ចេកទេស ស្តីពីដំណាំនេះ។

គ.វិនិច្ឆ័យ និង ថែទាំ

គ.១. ការបណ្តុះកូនត្រីសក់

ថ្នាលបណ្តុះកូន ត្រូវដាក់នៅកន្លែង ដែលមានកំដៅថ្ងៃល្អ។ គេ អាចប្រើដីបណ្តុះកូនលាយស្រាប់ ដែលអាច ទិញបានពីផ្សារ ឬ រៀបចំដីបណ្តុះកូន ដែល ផ្សំ (ក្នុងបរិមាណស្មើគ្នា) ពី៖ ស្រកដូងម៉ដ្ឋ ដី ស្រទាប់លើ ដីកំប៉ុស្តិ៍គោក និង ផេះធូងអង្កាម ហើយចំអិន សំលាប់មេរោគបានល្អ។ ខាងក្រោម ជាវិធីបណ្តុះកូនត្រីសក់៖

- ដាស់ដំណែកគ្រាប់សិន ដោយដាក់គ្រាប់ត្រាំក្នុងទឹកក្តៅអ៊ិន្ទ័រ
- យកដីខ្សាច់ លាងឱ្យស្អាត រួច ដាក់ហាលថ្ងៃ ឬ លីងដីខ្សាច់ឱ្យ បានស្ងួតល្អ រួចទុកមួយខែ។
- ចាក់ទឹកក្តៅ១កូនកែវ សម្រាប់ដី ខ្សាច់ ១គីឡូ(ផ្សើមដីតិចៗ)។
- ដាក់ក្រណាត់ដែលមានពង្រាយគ្រាប់ត្រីសក់ នៅលើដីខ្សាច់ នោះ រួចខ្ទប់ក្រណាត់ឱ្យជិតល្អ ហើយដាក់ដីខ្សាច់គ្របពីលើ ធ្លាប់ក្នុងធុងទឹកកក ដែលដាក់ហាលថ្ងៃរយៈពេល ២៤ ម៉ោង ទើបយកគ្រាប់ចេញពន្លក ទៅដាក់លើថាសបណ្តុះកូន។
- ដាក់ថាសបណ្តុះ ក្នុងរោងបណ្តុះកូន ហើយដាក់ឱ្យត្រូវពន្លឺថ្ងៃ ស្រោចទឹកពេលព្រឹក មួយដង ក្នុងមួយថ្ងៃ ។

រោងបណ្តុះកូន ធ្វើពីសំណាញ់ល្អិត (ពណ៌ស ដោយសារ វា មិន សូវទាក់ទាញសត្វល្អិត)។ ផ្ទៃដី ៣ អាវ ត្រូវការកូនពី ៧០០ ទៅ ៨០០ដើម បណ្តុះក្នុងរោងទំហំ ១,៥ម៉ែត្រ x ២ម៉ែត្រ កំពស់ ១,៥ ម៉ែត្រ។ រោងបណ្តុះកូន ត្រូវធ្វើផុតពីដី ហើយឱ្យអាចចល័តផ្លាស់ប្តូរ ទីតាំងបាន ដើម្បីផ្តល់លក្ខខណ្ឌសមស្របសម្រាប់ការលូតលាស់ (ពង្រឹងកូន ដោយវាឱ្យត្រូវពន្លឺថ្ងៃខ្លាំង និង បន្ថយស្រោចទឹក ២ថ្ងៃ មុនដាំ) និង បង្ការពីការយឺតយ៉ាវសត្វល្អិត ដល់កូនត្រីសក់។ កូន ត្រីសក់ អាចយកទៅដាំបាន ពេលវាមានអាយុពី១០ ទៅ ១២ថ្ងៃ។

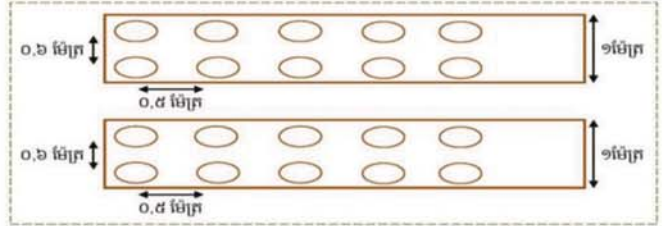
គ.២. ការរៀបចំរង្វង់សម្រាប់ដាំកូន

ការរៀបចំរង្វង់ដាំ ចាប់ផ្តើមពីការរៀបចំដី (ក្នុងហាលដី ១៥ថ្ងៃ មុនដាំ កូន) និង រាស់បំបែកឱ្យបានល្អ មុននឹងលើករង។ ការលើករង

ត្រូវដាក់ជីកំប៉ុស្តិ៍សម្រាប់បាត និង រៀបចំដាក់ប្រព័ន្ធស្រោចស្រព ដោយដំណាក់ទឹក (ខ្រីព) និង ស្រោចទឹកឱ្យជោគល្អ រួចគ្រប់រងនឹង កៅស៊ូគម្របរង យ៉ាងតិច ៧ថ្ងៃ មុនដាំ។

វត្ថុធាតុ	កម្រិតប្រើ (គីឡូ)	ថ្លៃដើរង (ម៉ែត្រការ៉េ)
ដីបារ (ប្រភេទ 20-20-15)	១,៥	១០០
ដីកំប៉ុស្តិ៍គោក	ពី ២០០ ទៅ ៣០០	១០០
កំបោរស	ពី ៣ ទៅ ៤	១០០

លើករងកំពស់ពី ២ ទៅ ៤តិក អាស្រ័យតាមរដូវ (ប្រាំង / វស្សា) និង ទីតាំងចំការ (រដូវវស្សា)។ បន្ទាប់ពីលើករងរួច ត្រូវស្រោចទឹក ឱ្យជោគល្អ រួចគ្រប់រងនឹងកៅស៊ូគម្របរង យ៉ាងតិច ៧ថ្ងៃ មុនដាំ។ មុននឹងដាំ ត្រូវចោះចង់ប្លាស្ទិចគ្របរង តាមចន្លោះគុម្ពគំរូ។

ត្រូវដាំកូនត្រីសក់ នៅពេលរសៀល ត្រជាក់ ។ ដើម្បីដាំកូន ឱ្យបាន ត្រឹមត្រូវ និង រហ័ស យើងត្រូវ ៖

- ដាក់រាយដីកំប៉ុស្តិ៍សម្រាប់ទ្រាប់បាតរណ្តៅកូន នៅលើរង កែវរងរណ្តៅ ដែលទើបចោះកៅស៊ូគម្របរងរួច។
- កាយដីក្នុងរណ្តៅចេញបន្តិច រួចកាយដីកំប៉ុស្តិ៍ចូលបន្តិច ច្របល់ឱ្យសព្វ ហើយកាយដី ផឹកជារណ្តៅ។
- ដកកូនចេញពីកន្លែង/ថាសបណ្តុះដោយថ្មមៗ រួចហើយ ដាក់កូនត្រីសក់ចូលក្នុងរណ្តៅរួចកាយដីកំប៉ុស្តិ៍ លុបរណ្តៅ កប់ត្រឹមគល់ (ដីបណ្តុះ) កូនត្រីសក់ ។
- ស្រោចទឹកល្មម ដើម្បីឱ្យដីចូលកប់ជិតជុំវិញបួស បានល្អ ។

គ.៣. វិធីចងចំណារទ្រើងត្រសក់

ប្រើខ្សែវេញចងក្រវាត់ ត្រសក់លើបង្គោលទ្រើង ជា ៣ជាន់ (ខ្សែខាងក្រោម ជាប់នឹងថងគម្របដី ខ្សែកណ្តាល កំពស់ប្រហែល ១ ម៉ែត្រ និង ខ្សែទី ៣ កំពស់ប្រហែល ១,៥ ម៉ែត្រ ពីដី)។ ប្រើខ្សែនីឡុង អំបោះវេញតូច ចងប្រទាក់នឹងខ្សែបង្គោលទ្រើង ៣ជាន់ តាមដើមនីមួយៗ សម្រាប់ឱ្យដើមត្រសក់ តោងវារឡើង។

គ.៤. ការកាត់តែងមែក

ត្រសក់ចាប់ចេញផ្កា តាំងពីគល់ជាងស្លឹកដំបូង ប៉ុន្តែគេត្រូវកាត់វាចេញ ដើម្បីឱ្យដើម និង ក្តីបទុកយកផ្លែ ថ្លោសល្អ និង លូតលាស់ឆាប់រហ័ស ។ ឧបករណ៍ដែលអាចប្រើកាត់ គឺ កន្ត្រៃ ដោយមានទឹកសាប៊ូ/អាល់កុល សម្រាប់សម្លាប់មេរោគ ។ ត្រូវចាំថា បន្ទាប់ពីកាត់ខ្លែងដើមនីមួយៗហើយ ត្រូវជ្រលកកន្ត្រៃនឹងទឹកសាប៊ូ ឬ អាល់កុល ម្តងៗ ខ្លែង និងស្លឹកដែលកាត់ ត្រូវប្រមូលដាក់ចង់ ប្លាស្ទិច ឬ ធុង យកទៅដុត ឬ កប់ចោល ឱ្យឆ្ងាយពីចំការ កុំឱ្យឆ្លងជម្ងឺ។ ស្លឹកខាងក្រោមៗ ពិសេស ស្លឹកជាប់នឹងប្លាស្ទិចគ្របដី ត្រូវកាត់ចោលឱ្យស្រឡះគល់ ដើម្បីកុំឱ្យចំលងជម្ងឺ ពីដី មកដើម និងទៅស្លឹកខាងលើៗ ហើយអាចឆ្លងរាលដាល ពេញដើមទាំងមូល។

ខ្លែងដែលត្រូវទុកយកក្តីប(ផ្លែ) គឺ ចាប់ពីខ្លែង ទី ៨ ដល់ ទី១២ ។ ហើយបន្ទាប់ពីក្តីបផ្លែ កាន់ហើយ គេត្រូវកាត់ (ក្រៀវ) ត្រួយខ្លែងទុកក្តីប ត្រឹមថ្នាំងទី២ (បន្ទាប់ពីថ្នាំងមានក្តីប) ចោល ដើម្បីឱ្យដើមចិញ្ចឹមក្តីប ដែលទុកយកផ្លែនោះ ឱ្យបានល្អ។

គ.៥. ការចងផ្លែ

បន្ទាប់ពីសំរេចទុកផ្លែចុងក្រោយមួយហើយ ត្រូវកាត់ក្តីបផ្សេងទៀតចោល។ ចំពោះផ្លែដែលត្រូវទុកនោះ ត្រូវចងបន្លោងវារនឹងខ្សែទ្រើង ដើម្បីជួយទប់ដើម និងការពារ កុំឱ្យវា ប៉ះនឹងដី ឬ កៅស៊ូគម្របដី ដែលអាចធ្វើឱ្យផ្លែល្អយ មានស្នាម ឬ ក្រិនគូថ ឬសត្វល្អិតចោះ។

ការចងបន្លោងផ្លែ គឺ ប្រើខ្សែប៉ៃ ចងសម្លាប់មុខ (កុំឱ្យអិលរូតរឹត) កណ្តងទងផ្លែ ដោយទុកចន្លោះឱ្យល្អុង រវាងខ្សែ និង ទងផ្លែ។ គួរប្រើខ្សែប៉ៃ មានពណ៌មិនស្រស់ឆើត ដូចជា ពណ៌ខ្មៅ ទឹកប្រាក់/ប្រផេះ ឬ ពណ៌ស ដែលជាពណ៌មិនសូវទាក់ទាញសត្វល្អិត។

បន្ទាប់ពីទុកក្តីបយកផ្លែហើយ ត្រូវបន្តកាត់ខ្លែង ផ្កា និងក្តីប ដែលមិនត្រូវការចោល។ ពេលត្រសក់ចេញផុតស្លឹកទី ២៤ ហើយ ត្រូវក្រៀវត្រួយដើមមេ ចោល។ ការកាត់ត្រួយ ខ្លែង និង ផ្កា ដែលមិនត្រូវការចោល ក្រៅពីជួយសន្សំដី និងសារធាតុចិញ្ចឹមសម្រាប់ផ្លែ វាក៏អាចជួយកាត់បន្ថយសត្វល្អិតបំផ្លាញដើមត្រសក់។

ហើយអាចជួយលាងសំអាតប្រព័ន្ធទុយោស្រោចដំណាក់ទឹក ដែរ។ ការស្រោចដីកុំប៉ុស្តិ៍ទឹកជំនួយដើមស្លឹក ធ្វើឡើង បន្ទាប់ពីដាំកូនបាន ៧ថ្ងៃ រហូតដល់បានត្រសក់មានអាយុ ៤៥ ថ្ងៃ (ក្រោយដាំកូន) ឬ រហូតដល់ការទុកក្តីបល្អ មួយ (សម្រាប់យកផ្លែធំ)។

២៥. ការប្រមូលផល

ជាទូទៅ ផ្លែត្រសក់អាចទុំពីអាយុ ៦៥ថ្ងៃ ឬ ៧៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំកូន (តាមពូជ K2122 ឬ T778)។ ដើម្បី ឱ្យផ្លែមានរសជាតិផ្អែមល្អ គួរផ្តាច់ទឹក(ឈប់ស្រោច)

មុនពេលបេះ យ៉ាងតិច ២ថ្ងៃ ។ ប៉ុន្តែ បើផ្តាច់ទឹក មុនយូរពេក អាចធ្វើឱ្យដើមស្ងួត ហើយប៉ះពាល់ដល់ផ្លែ ។ គេអាចសំគាល់ផ្លែត្រសក់ទុំ សម្រាប់ពូជសំបករលោង (K2122) ដោយសំបកខាងក្រៅវា ឡើងរលោង ពណ៌ស លាយលឿងព្រឿងៗ។